

Efectele pandemiei de Covid-19 asupra activității instanțelor de judecată

jud. dr. Csaba Bela Nász

Prin **Hotărârea nr. 4/04.03.2020 și următ. Comitetul Național pentru Situații Speciale de Urgență** a adoptat măsurile necesare pentru *creșterea capacității de intervenție în prevenirea și combaterea infecțiilor cu noul Coronavirus.*

C.S.M., Sectia pentru judecători, a adoptat **Hotărârea nr. 191/10.03.2020** conținând un *set de recomandări* pentru a se evita aglomerările de persoane în instanțele de judecată, având ca reper următoarele măsuri, valabile până în data de 31.03.2020:

- în cauzele aflate pe rol se vor fixa ore pentru fiecare dosar în parte;
- la fixarea orelor se va ține seama de alocarea unei perioade suficiente pentru aerisirea și igienizarea sălilor de judecată;
- la nivelul fiecărei instanțe se va efectua o analiză pentru a fi stabilite cauzele care urmează a fi judecate în această perioadă;
- în celelalte cauze, cu respectarea termenului rezonabil, se va fixa primul termen de judecată începând cu luna aprilie 2020 sau, după caz, se va proceda la preschimbarea termenelor de judecată acordate în luna martie 2020, pentru o dată ulterioară;

- în cauzele care se judecă, instanțele vor proceda, în măsura în care este posibil, la audierea în sistem de videoconferință și vor evalua posibilitatea declarării ședinței nepublice;
- accesul justițiabililor în instanțe va fi permis doar la ora fixată pentru judecarea cauzei la care participă;
- instanțele vor recomanda depunerea de înscrisuri prin orice mijloc de comunicare electronică permis de lege, urmând ca originalul acestora să fie transmis prin poștă, dacă este solicitat;
- circuitul dosarelor se va realiza astfel încât să fie implicat un număr cât mai mic de persoane;
- președinții de instanță au dreptul de a adopta orice alte măsuri pe care le apreciază necesare, în scopul prevenirii răspândirii noului coronavirus;
- toate măsurile specifice dispuse la nivelul fiecărei instanțe de judecată urmează a fi aduse la cunoștința publicului și comunicate baroruilor de avocați și parchetelor;

Președintele Curtii de Apel Timișoara a adoptat **Decizia nr. 40/11.03.2020**, prin care a stabilit ca, în perioada 12-31 martie 2020, inclusiv, să fie suspendată activitatea de judecată la nivelul acestei instanțe pentru toate cauzele aflate pe rol, cu excepția celor urgente, precizate pe fiecare materie în parte.

Spre ex., în materia litigiilor cu profesioniști, urmau să fie soluționate doar cauzele având ca obiect ordonanță președințială, măsuri asigurătorii și suspendare executare hotărâre.

Cauzele care se judecă de urgență erau afișate săptămânal pe pagina de internet a instanței și la intrarea în incinta Palatului Dicasterial.

Celelalte cauze nu se vor judeca, chiar dacă au fixate termen de judecată în luna martie, urmând a se acorda noi termene de judecată începând cu luna aprilie 2020, cu înștiințarea, în timp util, a părților și participanților la proces.

Starea de urgență

Urmare declarării „Pandemiei” de către O.M.S. la data de 11.03.2020, **Președintele României** a emis **Decretul nr. 195/16.03.2020** privind *instituirea stării de urgență, pe întreg teritoriul României*, începând cu data de 16.03.2020, pe o durată de 30 de zile.

Prin acest decret au fost adoptate o serie de *măsuri de primă urgență* cu aplicabilitate directă în mai multe domenii, printre care și în domeniul justiție (art. 41-47 din Cap. V al Anexei nr. 1), cum ar fi:

- prescripțiile și termenele de decădere nu încep să curgă, iar dacă au început să curgă, se suspendă pe toată durata stării de urgență;
- activitatea de judecată continuă în *cauzele de urgență deosebită*; lista acestora se stabilește de Colegiul de conducere al Î.C.C.J., respectiv de colegiile de conducere ale curților de apel, pentru cauzele de competența lor și pentru cauzele de competența instanțelor care funcționează în circumscripția lor teritorială; C.S.M. dă îndrumări, în vederea asigurării unei practici unitare, colegiilor de conducere cu privire la modul de stabilire a cauzelor care se judecă pe durata stării de urgență;

- când este posibil, instanțele judecătorești dispun măsurile necesare pentru desfășurarea ședinței de judecată prin videoconferință și procedează la comunicarea actelor de procedură prin telefax, poștă electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului actului și confirmarea primirii acestuia;
- amânarea judecării poate fi dispusă la cerere, în situația în care partea interesată se află în izolare la domiciliu, în carantină sau spitalizată în contextul pandemiei de COVID-19; când instanța respinge cererea de amânare a judecării în considerarea necesității de a soluționa cauza în contextul instituirii stării de urgență, va amâna, la cererea părții sau din oficiu, pronunțarea în vederea depunerii de concluzii scrise;
- activitatea de executare silită continuă numai în cazurile în care este posibilă respectarea regulilor de disciplină sanitară;
- judecarea proceselor civile, altele decât cele permise, se suspendă de plin drept pe durata stării de urgență instituite, fără a fi necesară efectuarea vreunui act de procedură în acest scop;
- termenele de exercitare a căilor de atac în cauzele care nu sunt urgente, aflate în curs la data instituirii stării de urgență, se întrerup, urmând a curge noi termene, de aceeași durată, de la data încetării stării de urgență;

Prelungirea stării de urgență

Prin Decretul nr. 240/14.04.2020 Președintele României a *prelungit starea de urgență pe teritoriul României*, pentru o perioadă de 30 de zile, începând cu data de 15.04.2020.

Și prin acest decret au fost adoptate o serie de măsuri de primă urgență cu aplicabilitate directă în mai multe domenii, printre care și în domeniul justiție (art. 60-72 din Cap. VII al Anexei nr. 1), care, în mare parte, sunt similare cu cele din decretul anterior.

Ca *măsuri noi*, putem menționa:

- dacă, din motive generate de pandemia de COVID-19, numărul de judecători necesar formării completului de judecată în cadrul unei secții nu se poate asigura, președintele instanței/înlocuitorul acestuia, prin derogare de la prevederile art. 41 alin. 3 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, dispune participarea unor judecători de la alte secții ale instanței, desemnați prin tragere la sorți;

Prelungirea stării de urgență - continuare

- pe durata stării de urgență continuă activitatea de redactare și comunicare a hotărârilor judecătorești, de înregistrare a cererilor de chemare în judecată, precum și efectuarea oricăror alte activități, sub rezerva respectării regulilor de disciplină sanitară stabilite de autorități;

- la solicitarea instanței investite cu soluționarea unei cauze urgente, instanța în a cărei circumscripție este situată localitatea în care se află părțile, reprezentanții părților sau alți participanți la proces asigură, dacă este posibil, echipamentele audio-video necesare participării acestora la ședințele de judecată prin videoconferință și procedează la identificarea persoanelor menționate, cu respectarea tuturor dispozițiilor legale, printr-un judecător desemnat de președintele instanței.

Starea de alertă

În data de 12.05.2020 C.S.M. a adoptat Hotărârea nr. 734/2020 privind desfășurarea *activității administrativ-judiciare a instanțelor judecătorești în perioada 15.05.2020-31.08.2020*, prin care s-au stabilit următoarele:

- posibilitatea adaptării programului de lucru în cadrul instanțelor, inclusiv a celui cu pulicul, prin decizie a conducătorului instanței;
- posibilitatea stabilirii unor intervale orare distincte avocaților, consilierilor juridici, practicienilor în insolvență, experților și interpreților, pentru accesul în arhiva instanței în scopul consultării dosarelor;
- la programarea ședințelor de judecată, președinții de instanță trebuie să țină seama de necesitatea asigurării unui echilibru între principiul soluționării cu celeritate a cauzelor și principiul asigurării sănătății publice;
- pe întreaga perioadă în care se află în incinta instanței, personalul, justițiabilii și ceilalți participanți la procese sunt obligați să poarte echipamentele de protecție stabilite prin decizia conducătorului instanței, în caz contrar persoana în cauză putând fi înlăturată din sala de judecată, respectiv din incinta instanței;

În ceea ce privește *activitatea de judecată propriu-zisă*, au fost stabilite următoarele măsuri:

- întocmirea listei de ședință prin gruparea cauzelor pe intervale orare, cu luarea în considerare a identității de părți, de avocați sau a altor participanți în procedurile judiciare;

- aducerea la cunoștință publică a listelor de ședință, conținând intervalele orare alocate fiecărui grup de cauze, prin publicare pe pagina de internet a instanței și prin orice alt mijloc de informare publică;

- la stabilirea listei de ședință pe intervale orare se va avea în vedere durata de timp necesară, de suspendare a ședinței de judecată, pentru aerisirea și/sau dezinfectarea sălii de ședință;

- grefierul va fi prezent în sala de judecată cu 15 min. înainte începerii ședinței, punerea la dispoziție a dosarelor pentru consultare putând fi făcută în timpul ședinței numai în intervalul orar alocat cauzelor respective;

- strigarea cauzelor pentru amânare fără discuții se poate face doar în intervalul orar alocat grupului de cauze din care acestea fac parte;

- lăsarea dosarelor la a doua strigare se încuviințează de către președintele completului de judecată, în intervalul orar prestabilit pentru grupul de cauze din care face parte și cauza respectivă;

În cauzele nonpenale, dacă este posibil, instanțele de judecată pot dispune măsurile necesare pentru desfășurarea ședinței prin videoconferință, cu respectarea principiilor care guvernează procesul civil.

Se recomandă, în continuare, ca transmiterea cererilor de chemare în judecată, a căilor de atac, precum și a oricăror alte cereri să se facă prin poștă sau prin mijloace de comunicare electronică.

S-a decis restrângerea vacanței judecătorești, în anul 2020, la perioada 1-31 august, acordându-se, totodată, completurilor de judecată posibilitatea de a hotărî ca pe durata vacanței judecătorești să fie soluționate și alte tipuri de cauze decât cele urgente, stabilite de colegiul de conducere al instanței.

Având în vedere regulile stabilite prin Hotărârea C.S.M. nr. 734/12.05.2020, reținând contextul excepțional generat de pandemia determinată de infectarea cu Covid-19 și necesitatea implementării unor măsuri coordonate care să permită instanțelor din raza de competență a Curții de Apel Timișoara să funcționeze în condiții de siguranță și securitate în muncă, **Președintele Curții de Apel Timișoara** a adoptat **Decizia nr. 53/13.05.2020**.

I. În afară de *reguli de acces, circulație și staționare* în incinta Palatului de Justiție din Timișoara au fost adoptate și *măsuri care vizează activitatea de judecată*, după cum urmează:

- a devenit obligatorie purtarea măștilor de protecție facială de către judecători, grefieri și celelelalte persoane în sediul instanțelor, inclusiv în sălile de judecată, în caz contrar dispozitivele de jandarmi urmând să nu permită accesul în clădire,

- accesul justițiabililor și al altor participanți la procesele civile și penale în sediul instanței este permis cu 30 minute înainte de ora la care este anunțată cauza, dispozitivele de jandarmi urmând să verifice lista de ședință de la fiecare sală de judecată;

- în sălile de ședință a devenit obligatorie respectarea distanței sociale de protecție de 2,5 metri între persoane, inclusiv în ceea ce privește personalul instanței, iar dacă situația impune crearea unor contacte directe, care nu respectă distanțarea socială, timpul alocat a fost limitat la cel mult 10 min.;

- mobilierul în sălile de judecată a fost re poziționat astfel încât să permită păstrarea unei distanțe de aprox. 2,5 m între participanți.

II. În ceea ce privește *organizarea ședințelor de judecată* au fost adoptate următoarele măsuri:

- în perioada 15-25 mai 2020, sub îndrumarea președinților de secție, toate completurile din cadrul Curții de Apel Timișoara și instanțele arondate vor lua măsurile necesare pentru fixarea termenelor de judecată și citarea părților în procesele a căror judecată a fost suspendată de plin drept pe durata stării de urgență;

- președintele de complet întocmește lista de ședință prin gruparea cauzelor pe intervale orare, urmărind limitarea numărului de persoane prezente concomitent în sala de ședință și valorificând eficient intervalele orare stabilite, astfel încât să se asigure respectarea regulilor de distanțare;

- gruparea pe intervale orare se aplică și dosarelor în privința cărora a fost fixat termen de judecată după data de 14.05.2020, în acest caz intervalul orar urmând a fi adus la cunoștința participanților față de care procedura de citare a fost legal îndeplinită; pentru cauzele în care termenul de judecată se fixează începând cu data de 14.05.2020, intervalele orare aferente vor fi menționate în citațiile care se vor emite ulterior acestei date;

- lista, conținând intervalele orare alocate fiecărui grup de cauze, se comunică prin publicare pe pagina de internet a instanței și prin orice alt mijloc de informare publică;

- completul de judecată, la stabilirea numărului de cauze care se vor judeca într-o zi, va lua în considerare și faptul că în incinta Palatului de Justiție „Dicasterial” Timișoara se vor desfășura într-o zi, simultan, mai multe ședințe de judecată, fiind recomandată stabilirea unui număr maxim de dosare astfel încât să se evite aglomerația în clădire și pentru a se respecta regulile obligatorii de distanțare socială;

III. Reguli privind *publicarea listelor de ședință pe portalul instanțelor*

- grefierii de ședință vor întocmi listele de ședință cu cel puțin 2 zile înainte desfășurării ședințelor de judecată, cu excepția cauzelor care se înregistrează în această perioadă și primesc termen de judecată mai scurt de două zile, un exemplar al listei urmând să fie pus de îndată la dispoziția specialiștilor IT;

- specialiștii IT vor posta, de îndată, listele de ședință pe prima pagină a portalului instanței la care se desfășoară ședința de judecată, urmând ca la sfârșitul fiecărei zile să elimine de pe portal listele ședințelor care au avut loc în ziua respectivă;

IV. Reguli privind *programul de lucru și munca la domiciliu*

- s-a recomandat limitarea la maximum posibil a deplasării judecătorilor și a tuturor celorlalte categorii de personal în incinta Palatului „Dicasterial”, prin îndeplinirea atribuțiilor de serviciu de la domiciliu, în măsura în care este posibil, utilizând mijloacele electronice de comunicare, cu respectarea tuturor planificărilor întocmite în cadrul secțiilor/compartimentelor privind participarea în ședințele de judecată, asigurarea serviciului de permanență, precum și îndeplinirea tuturor activităților judiciare și extrajudiciare prevăzute în ordinul de serviciu, respectiv în fișa postului;

Pentru perioada de după 01.09.2020, Președintele Curții de Apel Timișoara a emis o nouă decizie administrativă, respectiv Decizia nr. 62/31.08.2020 având ca scop *implementarea unor măsuri coordonate care să permită instanțelor din raza competență a Curții de Apel Timișoara să funcționeze în condiții de siguranță și securitate în muncă.*

În esență, au fost păstrate regulile și măsurile impuse deja prin deciziile administrative anterioare, însă a fost necesară ajustarea acestora, urmare adoptării de către C.S.M. a Hotărârii nr. 1095/20.08.2020, ținând seama de evoluția epidemiologică a pandemiei de Covid-19 pe teritoriul României.

Astfel, s-a prevăzut că pentru situațiile în care părțile sau reprezentanții acestora nu se pot prezenta în intervalul orar alocat pentru grupul de cauze din care face parte și cauza respectivă, instanțele pot stabili un interval orar la sfârșitul ședinței de judecată, destinat exclusiv dosarelor lăsate la a doua strigare, în măsura în care condițiile instanței permit fixarea unui interval de timp în acest sens și dacă există acordul părților și este depusă dovada privind imposibilitatea de prezentare în intervalul orar alocat inițial.

Pentru cauzele complexe (de ex., cu mai mulți martori de audiat, cu părți numeroase, derulate în sistem de videoconferință), se recomandă fixarea unei ore la sfârșitul ședinței sau alocarea unei ședințe separate, fiind de dorit ca judecătorul să nu stabilească în cadrul aceleiași ședințe de judecată mai multe cauze care să impună administrarea unei probațiuni complexe.

Ca și impact asupra indicatorilor statistici, la nivelul Curții de Apel Timișoara situația se prezintă în felul următor:

- la data de 01.01.2020 am avut un *stoc* de 2.399 dosare, iar în data de 30.06.2020 stocul a crescut la 3.155 dosare;

- în ceea ce privește *numărul de dosare nou înregistrate*, dacă în luna ianuarie 2020 s-au înregistrat 1.013 dosare, în lunile martie și aprilie au fost înregistrate doar 535, respectiv 173 de dosare noi;

- dacă în cursul lunii februarie au fost *soluționate* 700 de dosare, în lunile aprilie și mai numărul cauzelor soluționate a fost de numai 308, respectiv 202;

- cu referire la materii, dosarele de contencios administrativ au reprezentat *cea mai mare pondere între dosarele soluționate*, respectiv 717 dosare în primul semestru al anului 2020, în timp ce litigiile cu profesioniști și dosarele de faliment au fost în număr de 264, respectiv 334;

- din punct de vedere al *volumului de activitate*, Curtea de Apel Timișoara, pe primul semestru al anului 2020, s-a situat pe a șasea poziție, între cele 15 curți de apel civile din țară, după Curțile de Apel București, Craiova, Pitești, Constanța și Cluj, având înregistrate 6.313 dosare;

- în ceea ce privește, însă, *redactările peste termen*, în perioada de referință Curtea de Apel Timișoara a avut o pondere, în depășirea termenului legal, de doar 16,9%, în sensul că din totalul de 3.068 dosare soluționate, doar 519 hotărâri au fost motivate peste termen; în schimb, alte curți de apel au înregistrat întârzieri la redactare la un număr mult mai mare de hotărâri, de până la 63,9% - Curtea de Apel București, respectiv 49,1% - Curtea de Apel Constanța;

Vă mulțumesc pentru atenție.
Vă doresc tuturor multă sănătate și să trecem
cu bine peste această perioadă dificilă.